

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Conversione Conjugatorum. Titvlvs XXXII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

noxa a, præsertim cum debita morum correctione, ad seculum remeare. Licet autem super hoc senserint diversi diversa, nos tamen credimus distinguendum, utrum is, qui convertitur, proposuerit absolute vitam mutare, ut sub habitu regulari omnipotenti Deo de cætero famuletur: an conditionaliter experiri observantiam regularem, ut ita demum si [infra annum] sibi placuerit, profiteatur ordinis disciplinam: aut si forte non placuerit, moribus emendatus b ad statum revertatur pristinum. In primo casu debet, ut regulariter vivat, ad laxiorem saltem regulam pertransire. In secundo potest ad seculum, non tamen ut vivat seculariter, remeare. Vtergo, quæ sit ejus intentio plenius agnoscat, propositum suum in principio protestetur.

CAP. XXI.

Qui intra annum probationis non facta professione redit ad seculum, licet potest ad ordines & beneficia promoveri.

Idem.

Postulasti: & infra. c Tertio quaesivisti, utrum illi, qui in annis minoribus constituti novitiorum habitum susceperunt, & intra annum postmodum non facta professione, ad seculum sunt reverti, & Episcopis suis hoc scientibus ad sacros ordines sunt promoti, sustineri debeant in illis ecclesiis ministrare, in quibus sunt ab eisdem Episcopis instituti. Nos frat. tua taliter respond. quod propter hoc non sunt ab ecclesiis ipsis amovendi, sed in eis possunt liberè ministrare.

CAP. XXII.

Qui ultra annum portat habitum monachalem in monasterio, ubi sunt habitus indistincti, censetur professus.

Honorius III. Venet. Episc.

Ex parte tua fuit propositum, quod nonnulli sunt, qui licet pluribus annis gestaverint habitum monachalem, professionem tamen monasticam non fecerunt. Unde cum super eo, quod habent proprium, & alias irregulariter vivunt, à te vel ab aliis arguuntur: non erubescunt dicere, se ad carentiam proprii & continentiam, ac alias regulares observantias non teneri, quum habitum non faciat Monachum, sed professio regularis: [1 & infra.] Ideoque fraternitati tue mandamus, quatenus quolibet tibi lege diocesana subiectos, qui prædicto modo terram duabus viis ingredi non veniunt: ut postquam per annum gestaverint habitum monachalem, regulam secundum formam ordinis profiteantur & servent, ecclesiastica censura compellas.

[*Quare super his Apostolicum remedium postulasti, cum in ordinata prævaricatione hujusmodi non solum eis periculum, sed etiam scandalum inferat mentibus aliorum.*]

CAP. XXIII.

Intra probationis annum liberè qui redit ad seculum, nisi professionem fecerit tacite vel expresse, vel appareat eum vitam mutare voluisse, hoc primò. Secundo dicit, quod ad hoc ut agnoscantur novitii a professis, debet habitus professorum benedici in locis, ubi habitus non est distinctus.

Gregorius IX.

Statuimus novitios in probatione positos ante susceptum religionis habitum, qui dari profitentibus consuevit, vel ante professionem emissam ad priorem statum redire posse liberè intra annum: Nisi evidenter appareat, quod tales absolute voluerint vitam mutare, & in religione perpetuò Domino deservire. Cum quilibet renunciare valeat ei, quod pro se noscitur introductum. Nihilominus statuentes ad omnem ambiguitatem

a Vid. Alc. 4. de verb. sign. Corn. Fronto. lib. de diff. ait: noxa parva: noxia culpa. b emendatus. c Ca. 1. eod. tit. in 4. comp. primam quaestionem habes sup. de foro compet. postulasti. secundam infra, de homicid. postulasti. vid. concilium Trident. in isto præcedentis Can. citatum. Pro intellectu hujus Can. vid. B. Tho. 4. Sent. diff. 18. q. 3. art. 3.

penitus amovendam, quod cum in quibusdam locis religiosis novitiorum habitus non distinguatur ab habitu professorum: professionis tempore benedicantur vestes, quæ profitentibus conceduntur, ut novitiorum habitus à professorum habitu discernatur.

CAP. XXIV.

Religiosi fugitivi annuatim sunt requirendi, & cogendi ut ad monasterium revertantur.

Idem.

Ne religiosi vagandi occasionem habentes, saluis propria detrimentum incurrant, & sanguis eorum de prælatorum manibus requiratur: Statuimus, ut præfidentes capitulis celebrandis secundum statum concilii b generalis, seu patres, Abbates, seu priores fugitivos suos, & ejectos de ordine suo, requirant sollicitè annuatim. Qui si in monasteriis suis recipi possunt secundum ordinem regularem, Abbates seu priores eorum monitione prævia c per censuram ecclesiasticam compellantur ad receptionem ipsorum, salva ordinis disciplina. Quod si hoc regularis ordo non patitur, auctoritate nostra provideant, ut apud eadem monasteria in locis competentibus, si absque gravi scandalo fieri poterit, alioquin in aliis religiosis domibus ejusdem ordinis ad agendam ibi penitentiam, talibus vita necessaria ministrantur. Si vero hujusmodi fugitivos vel ejectos inobedientes invenerint, eos excommunicent, & tandem faciant ad ecclesiarum prælati excommunicatos publicè nunciari, donec ad mandatum ipsorum humiliter revertantur.

DE CONVERSIONE CON-
JUGATORUM.

TITVLVS XXXII.

CAP. I.

Si vir de uxoris licentia proficitur, & uxor ipsa sustinet a nec continentiam voverit, nec religionem ingreditur, Episcopus uxori ritum restituat, b. d. juxta literam.

Alexander III. Vbergen. d. Episcopo.

Praterea e utrum laicus uxoratus, qui præfentibus sacerdotibus & Monachis ignorante Episcopo, & licentia & permissione uxoris, monasterium ingressus, professionem fecit, uxore in seculari habitu remanente, nec transiente ad religionem, aut perpetuam continentiam vovente, ab Episcopo suo possit ad totam revocari uxoris, an illa compellenda sit continentiam observare? Dicimus quod nisi uxor ad religionem transierit, aut perpetuò castitatem servare promiserit, vir potest & debet de monasterio revocari.

CAP. II.

Ante matrimonium consummatum potest alter conjugum, etiam altero invito, ad religionem ingredi: sed remanens in seculo potest ad secunda vota transire.

Idem Ealerniano Archiepiscopo.

Verum post f. consensum legitimum de præfenti, licitum est alteri altero etiam repugnante eligere monasterium: (sicut sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt) dummodo carnalis commixtio non intervenerit inter eos: & alteri remanenti (si communitus continentiam servare noluerit) licitum est ad secunda vota transire. Quia quum non fuisset una caro simul effecti, satis potest unus ad Deum transire, & alter in seculo remanere.

a Dicitur, habitus, deest hic in pluribus exemplaribus. b Later. sub Innocent. III. c. 22. c præmissa. d al. Vbergen. al. Helten. al. Vercell. e Ca. 1. eod. tit. in 1. compil. & post. Conc. Lateran. sub Alexand. III. par. 3. c. 5. f Ca. 2. eod. tit. in 3. compil. & post. Conc. Later. p. 3. c. 7.

CAP.

CAP. III.

Quis in vita uxore professionem fecit, & ei postea restituitur, non compellitur mortua uxore ad monasterium redire: matrimonium contrahere non debet.

Idem Pisano Episcopo.

Quidam intravit monasterium in vita uxore: qua ipsam repente, coactus est ad eam redire: ea mortua, quaeris, an ipse cogatur reverti ad monasterium, an aliam possit ducere in uxorem? Consult. tux taliter respondemus, quod votum non tenuit: unde ratione voti ad monasterium non tenetur redire: ulterius vero non poterit uxorem accipere, promisit enim se non exigere debitum, quod in eius potestate erat: & ideo quo ad hoc votum tenuit, non reddere autem non erat in eius, sed mulieris potestate, unde Apostolus: Vir non habet potestatem sui corporis, sed mulieris.

[Quia cum vir & uxor una caro sint, sicut docet Apostolus, non possit unus ad Deum converteri, & alter in seculo remanere.]

CAP. IV.

Uxoratus religionem intrare non potest, nisi etiam uxor ingreditur, vel nisi suspecta non sit, & continentiam promittat. h. d. Eff. v. ca. de principalioribus tit.

Idem Exonen. Episcopo.

Ubi sit praeditus scientia literarum b, ignorare non debet sanctorum Patrum constitutioni esse contrarium, ut vir uxore sua, aut uxor viro eius non assumant religionis habitum, debeat ad religionem transire: [1 & infra.] Inde est quod auctoritate Apostolica prohibemus, ne in Episcopatu tuo virum vel uxorem (nisi uterque ad religionem migraverit) transire permittas. Verum si ita uxor senex est & sterilis, quod sine suspitione possit esse in seculo, dissimulare poteris, ut ea in seculo remanente, & castitatem promittente, ad religionem transeat vir ejusdem.

[1 Ad monasterium converti desiderans prohibetur suscipi, nisi uxor ejus pariter convertatur. Nam cum unum utrorumque copula possit conjugii copulationem sit factum, incongruum est partem converti, & partem in seculo remanere: nec recipitur apud Deum illius viri conversio, cuius sequitur conjugalis fœderis profectio. Cum igitur ceteris clericorum longe praeminet ceteris Monachorum, ita ut aliquando bonus Monachus vix bonum clericum faciat.]

CAP. V.

Conjugatus non est ordinandus ad sacros ordines, nisi uxor continentiam promittat.

Idem Strigon. c & Colonen. Archiepiscopo.

Conjugatus d: [1 & infra.] Nullus conjugatorum est ad sacros ordines promovendus: Nisi ab uxore continentiam proficiente, fuerit absolutus.

[1 Ad monasterium converti desiderans.]

CAP. VI.

Uxoratus in Episcopum promoveri non potest, nisi uxor religionem professatur.

Idem eisdem.

Sanè si conjugati e consenserint ordinari, uxoris voluntas prius est requirenda: [1 & infra.] Frat. v. auctoritate Apostol. prohibemus, ne uxoratum presumamus in Episcopum ordinare, nisi uxor prius professã continentiam, sacrum sibi velamen imponat, & religionem vestem assumat f.

[1 Uxorestrato mansioni cubiculo religione promissa, postquam pariter conversi fuerint, ordinentur. Quod si in quibuslibet

a Ca. 3. eod. tit. in 1. compil. & post conc. Lateran. part. 5. c. 2. b Ca. 4. eod. tit. in 1. comp. & post. Conc. Lat. p. 5. c. 3. c Strigonens. al. Coloniens. al. Caloc. d Ca. 5. eod. tit. in 1. comp. & post. Conc. p. 3. c. 6. e Ca. 6. eod. tit. in 1. compilat. & post. Concil. Later. p. 3. c. 7. f In aliquis impressis ita: & religionem vestem ad vitam assumat.

ecclesiasticis gradibus providenter, sileturq, curandum est, ut in domino Dei nil sit inordinatum, nihilq, praeposterum: multò magis laborandum est, ut in eius promotione qui super omnes gradus continetur, ne erretur. Inde est quod.]

CAP. VII.

Spontã de presenti non cognita, qua dicit se velle religionem ingredi, compellitur intra certum tempus profiteri.

Idem Brixien. Episcopo.

Ex publico a instrumento nobis innotuit, quod cum Veronenf. Episcopus causam matrimonii, quae inter A. virum, & M. mulierem vertebatur, suscepisset terminandam, judiciali sententia matrimonium approbavit, & eidem mulieri praecepit, ut ad virum rediens, exhiberet eidem conjugalem affectum: quod cum tenuerit b, fuit vinculo excommunicationis adstricta. Ceterum quia licet a praefato viro desponsata fuit, adhuc tamen (sicut asserit) ab ipso est incognita: mandamus, quatenus si praedictus vir ipsam carnaliter non e cognoverit, & eadem ad religionem transire voluerit, recepta ab ea sufficiente cautione, quod vel ad religionem transire, vel ad virum suum redire intra duorum mensium spacium debeat, ipsam a sententia, qua tenetur, absolvas, ita quod si ad religionem transierit, uterque restituat alteri, quod ab eo noscitur recepisse: [1 & infra.] Sanè quod Dominus in Evangelio dicit, non licet viro d, nisi ob causam fornicationis, uxorem suam dimittere, intelligendum est, secundam interpretationem sacri eloquii, de his quorum matrimonium carnali copula est consummatum, sine qua consummari e non potest.

[1 Et vir ipse ea religionis habitum assumente, ad alia vota licentiam habeat transvendi.]

CAP. VIII.

Summa ut sup. eod. cap. cum si.

Idem Priori & Fratibus sancti Ioannis.

Uxoratus sine licetia uxoris inter vos nullatenus recipiatur, nisi quae integra opinionis existat, ita quod nulla merito suspicio habeatur, eam ad secunda vota vel migrare, vel quod minus continenter debeat vivere: quae si talis extiterit, marito eius in consortio vestro recepto, ipsa publice in conspectu ecclesiae continentiam professã, in domo propria cum filiis suis & familia poterit permanere. Si autem talis fuerit, quae suspitione non careat, voto continentiae celebrato, à secularium hominum se conversatione removeat, & in loco religioso, ubi Deo serviat, perpetuò commoretur. Nullus vestrum, mulierem aliquam tonsurare, vel ad habitandum secum praesumat adlumere.

CAP. IX.

Conjugatus faciens professionem uxore consentiente, licet nunquam intravit monasterium, si mortua conjugè, cum alia contrahat, non valet matrimonium, & monasterium intrare compellitur.

Urbanus III. Priori sancti Crucis.

Ex parte g Abbatis sancti Petri ad audientiam nostram pervenit, quod cum D. in infirmitate positus consentiente uxore votum vovens castitatis, monachalem habitum suscepisset, postmodum liberatus, uxorem retinuit, & aliam ea defuncta sibi temerè copulavit. Quia verò licet praedictus D. uxore sua remanente

a Cap. 7. eod. tit. in 1. compil. Et post concil. part. 5. ca. 8. Vid. Turresemata in ea sunt qui dicunt. 27. qu. 2. & Scorum lib. 4. sent. distin. 27. q. 1. art. 4. b Remerit. c Cognovit. d Conc. Trident. sess. 24. tit. de sacram. matri. ca. 6. & 7. Matth. 5. & 19. e Confirmari. f Ca. 8. eod. tit. in 1. comp. & post conc. Lateran. part. 5. ca. 9. Vid. quos citavi eod. in ca. conjugatus. g Ca. 2. eod. tit. in 2. compilat.

in seculo de iure ad religionem nequiverit proficisci, ea tamen sublata de medio, vorum sine salutis suae periculo non potuit violare: mandamus, quatenus si verum est, quod asseritur, praedictum D. per excommunicationem compellas, ut muliere dimissa ad suum monasterium revertatur, sub regulari habitu de caetero Domino serviturus.

CAP. X.

Professus religionem uxore sciente & dissimulante, ea mortua, ad seculum redire non potest. hoc dicitur, secundum intellectum veriorum & singularem in materia.

Clemens III. a

Consultuit nos b G. sacerdos, utrum vir ad religionem transiens, & in ea per annum & amplius moram faciens, uxore sua postquam ad domum transferat regularem de praesenti vita sublata, secularem habitum relinere valeat, & aliam ducere in uxorem, vel si ductam ei liceat retinere. Consultationi huiusmodi taliter respondemus, quod praedictus vir nec habitum potest abjicere, quem adsumpsit, nec aliquam sibi matrimonio copulare c. Quod si contraxerit, matrimonium ipsum decernimus dirimendum.

CAP. XI.

Coniunx, qua continentiam vovit, tenetur reddere debitum conjugii, licet ad tempus voto consenserit.

Celestinus XII.

Charissimus d: [i & infra.] Fraternitati vestrae mandamus, quatenus si inveneritis uxorem Regis (a Suevia) gravi infirmitate depressam, continentiam vovisse, & virum ejus ad tempus praebuisse consensum, maxime si non idem vir continentiam vovit perpetuam, eandem viro cohabitare faciatis, & utrunque invicem maritali affectione tractate.

[i In Christo filius noster L. Illustris Rex Scotorum, Apostolatus nostro litteris & nuncio humiliter nunciavit, quod cum esset adolescens, & dilecta in Christo filia uxore ejus juvenula, mutua fide & voto contrahendi legitimum matrimonium se adstringentes, invicem suam consensum, accedente voluntate parentum, ararium donatione roboraverunt: postmodum vero bo. me. D. patre suo ab inimicis occiso, cum nimia bellorum adversitate premeretur, & habito cum hostibus suis congressu, viduae fugatus fuisset, quia timebat ne ipsa sponsa ab inimicis per violentiam raperetur, & alia similia et non inveniretur in regno, quam sibi posset matrimonialiter copulare. De suorum & ejusdem sponsa parentum consilio saltum est, quod in conventu sanctimonialium habitum monasticum, sine proposito perpetualiter retinendi, suscepit, & ibidem per aliquot annos moram fecit, ne quid injuria ab inimicis pateretur: quam cum pace reddidit, & obtento de inimicis triumpho, solemniter duxisset eum grandi exultatione in uxorem, & ex ea filium & filias suscepisset, inimicorum de communi assensu & electione Principum terra sua in regnum sibi instituit successorum: procedente vero tempore, praedicta uxor gravi infirmitate correpta, cum se de hac vita crederet decessuram, timore mortis indulta, continentiam vovit: cui cum Rex ipse nullamquam contrariari, concessit ad tempus, tunc autem se continere non posse proponit, & quod licite posse fieri arbitrat, & ad totum uxoris suae redire cupit, & ad reprimendas amulorum detractiones & obloquia, petiit a nobis ei dari in mandatu, ut uxorem suam aut nostra maritali affectione pertractet, non obstante voto continentiae inductae ab ea emissio, & ab eodem Rege ad tempus approbato. Verum quia super his ad plenum non potuimus elicere veritatem, frater. vest. decisionem horum canonicam duximus committendam, per Apostolicam sedem m. g. super his inquiratu diligentius veritatem: & si vobis constiterit, quod praedicta mulier primo fuerit inter moniales recepta timore violentiae ac rapinae, & propositum se habuisse nubendi profitebatur, cum inter eas

a Celestinus. b Ca. 2. eod. tit. in 2. compil. c alia: in matrimonium copulare. al. ita: in matrimonio copulare. d C. 3. eod. tit. in 2. compil. e Scotia. al. Suevia.

moram faceret, praesertim cum postmodum in sacra ecclesia publico Regi nupsisset, & usque ad hoc tempus cohabitans, filios ex eo suscepit, eam denunciatus praesato monasterio non tenens: non enim factum illud matrimonium potest contrarium dirimere: & si forte posset matrimonium contrahentium impedire. De secundo vero casu.]

CAP. XII.

Si alter conjugum altero ignorante religionem proficitur, & post hoc de monasterio educitur, illo mortuo, ad monasterium redire non cogitur.

Idem.

Placet a nobis: [i & infra.] Sollicitudo tua nos consuluit: utrum mulier, qua credens mortuum maritum, habitum religionis adsumpsit, & eo reverso, de monasterioeducta fuit, post obitum viri sit ad regularem observantiam compellenda. Super quo respondemus, quod licet votum ejus usquequaque non tenuerit, tamen tamen fuit obligatorium, quatenus se poterat obligare, promissit enim intrando monasterium se non exaeturum carnis debitum b, quod erat in potestate ipsius: redire vero ad seculum, in ejus potestate non erat, sed in potestate mariti: & ideo quantum ad ipsam, tenuit votum, quod post viri obitum tenere non desit: cum ad eum casum, a quo poterat efficax habere principium, pervenisse noscitur. Consultuit itaque dicitur, & e congruentius ad salutem, ut ad monasterium redcat, ubi bona ducta intentione, professionem fecit & habitum religionis accepit. Si vero, ad hoc induci non poterit, ipsam invitam credimus non cogendam.

[i Et tuam prudentiam commendamus, quod in causi dubis sed. Apostol. consilium requirit, licet praedictus suscipiens litterarum, ad matrem tuam Ecclesiam Romanam idcirco devote recurru: ut habita super hoc quod dubitas responsione, condegnam quoniam in similibus formam servare debeas, evidentiter cognoscitur per. d. h. G. Decanum Catalan.]

CAP. XIII.

Summa ut supra eod. cap. cum sis. Innocentius III. Pisano Archiepiscopo.

Ad Apostolicam sedem c: & infra. Cum autem vir & uxor una caro sint per copulam conjugalem effecti: nec una pars converti possit ad Dominum, & altera in seculo remanere: profecto non est alter conjugum recipiendus ad observantiam regularem, nisi reliqua perpetuam continentiam reprobittat: sed & vitium debet mutare, nisi forte sit ejus etatis, ut sine suspitione continentiae valeat in seculo remanere.

CAP. XIV.

Ter religionis professionem, non per propositum castitatis servando in seculo, dissolvitur sponsalia de praesenti.

Idem d. Lugdunensi Archiepiscopo.

Ex parte tua est intimatum e, quod cum quaedam mulier velum viduitatis coram duobus Abbatibus adsumpsisset, benedictione solemnii, cum celebratione missae ac litaniae (sicut debuit) accedente, quidam nobilis proponebat se prius mulierem ipsam medianibus internunciis per verba de praesenti arra etiam intercepta desponsasse: [i & infra.] At illa se in illum confen-

a Ca. 4. eod. tit. in 2. compil. Vid. Turresm. in c. servatum. 21. & late hic Henric. Borch. & Magist. sent. l. 4. dist. 31. s. hic quarit. b Vid. Scotum 4. sent. dist. 32. q. 1. art. 1. & 3. c Ca. 2. tit. de regularib. in 3. compil. Vid. Turresm. in c. sicut qui dicitur. 27. q. 2. & Ancharanum in c. tua nos. De jurjurando. d Lugdun. e Ca. 1. eod. tit. in 3. comp. De materia vitae quas citat supra. et ca. verum. &c. ex publico.

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

filie confessa, dixit, quod audierat, eum esse lepra percussum: & ob hoc eius fuerit abominata complexus: [1 & infra.] Nos autem inquisitioni tua taliter respondemus, quod etsi possit non inconsulte videri, quod ex quo matrimonium inter legitimas personas, per verba de presentia contrahitur, illis viventibus in nullo casu possit dissolvi, ut vivente relicto, alter ad secunda vota transfugeret, etiam si unus fidelium, inter quos est ritum conjugum, fieret e haereticus, & nollet permanere cum altero sine contumelia creatoris: nisi forte secus heret ex revelatione divina, quae superat omnem legem: sicut à quibusdam sanctis legitur esse factum. Nos tamen nolentes à praedecessorum nostrorum vestigia declinare, qui respondere consulti, antequam matrimonium sit per carnalem copulam consummatum, licet alteri conjugum, relicto inconsulto, ad religionem transire, ita quod reliquus extunc legitime poterit alteri copulari: hoc ipsum tibi consilium observandum in articulo pronotato, quamvis falsa sit causa, per quam ad susceptionem veli praedicta mulier est inducitur, cum sine qualibet tali causa id ipsum religionis obtentu facere posuisset. Porro licet praedicta mulier videatur in veli susceptione religionis habitum adsumpsisse, si tamen velit in domo propria remanere, quasi propositum castitatis in seculo servatura, nihilominus consummandum est matrimonium jam contractum: nisi se voto adstricta ad observantiam regularem: in quo casu compelli potest, ut relicto seculo, religionis propositum exequatur.

[1 Anulquod mulier ipsa velum assumpserat, misit ad eam, ut desponsationem suam carnali copula sequeretur. Tu vero postquam sui ad tuam audientiam res per lara, in habere curasti ne aut de susceptione negotii se carnaliter commiserent. Postmodum autem à muliere ipsa in tua praesentia constituta, quae visisti, utrum misisset in illum, & quare ab illo quereret separari.]

[2 Cum autem postmodum per testes idoneos tibi fuerit plenior scilicet, quod ante susceptionem veli, mutus intervenerat inter ipsos verba de presentia consensus, sedem duxisti ap. consulendam, utrum veli susceptio impediat matrimonium inter ipsos.]

CAP. XV.

Maritus factus Monachus, à conjugē adulterata. revocari non potest.

Idem Rudinen. Episcopo d.

Constitutus e in praesentia nostra H sua nobis confessione monstravit, quod in acolythatus ordine constitutus, quandam puellam R. nomine in facie ecclesiae duxit uxorem: quam cum carnaliter cognovisset orta discordia inter eum & amicos puellae, ipsa fuit cuidam filii V. nomine copulata: & tamen notatum H. usque ad gradum sacerdotii ordinasti. Cum autem eum sua continentia remorderet, habitum ordinis Cisterciensis adsumpsit: [1 & infra.] Ideoque mandamus, quatenus si res ita se habet, praedictam mulierem, ut à dicto V. recedat, cui per adulterium est conjuncta, nec praedictum Monachum s' impetret, quo minus regulare votum valeat adimplere, per cens. eccl. cogere non omittas.

[1 Tandem Abbati suo omnia re velavit, qui eum communiat dicitur ut super hoc saluti anime suae prouideret.]

CAP. XVI.

Uxor non potest repetere maritum, de cuius licentia religionem ingressa, si post ingressum non contrahat, licet ad consentiendum, sed ad dandam licentiam dolo sit inducitur.

CAP. XVII.

[1 Vid. l. cum notissimi. C. de praescripti xxx. an. in rub. C. qui ma. ac. poss. b Migraret. c Quia per haesim non dissolvitur matrimonium. vid. concil. Trident. sess. 24. titul. de sac. matrim. cap. 1. d Tuden. al. Tudimen. e Cap. 2. eod. tit. in 3. exempl. Vid. Thorer. in c. dixit Dominus. & ca. conjugio, 22. q. 1. f In omnibus antiquis, impetret, legitur: in recentioribus, inquisit, habetur.]

Idem Pilsaven. Episcopo, & Abbati de a. Boribard. Pilsaven. dice.

Veniens ad 6 praesentiam nostram L. nobis intimavit, quod cum olim intrandi monasterium propositum concepisset, pluribus sacerdotibus praesentibus apud uxorem suam instituit, ut super hoc suum impartiretur adfensum: [1 & infra.] Ipsa demum tam ipsius, quam multorum instantium precibus fletibusque devicta, caput ejus altari supposuit manu sua: qui ea praesente consuratus, ibidem monasterium adiit, & finito probationis tempore, professionem fecit solenniter Monachalem: illa vero in seculo remanens, inhonestos amatores admisit: [2 & infra.] Quocirca mandamus, quatenus si ita est, praedictum L. in monasterio, quod intravit, perseverare liberè permittatis. licet enim in hoc videatur non modicum deliquisse, quod captiosè adfuit, quia nisi sibi eadem e mulier consentiret, tam sibi, quam toti mundo se inutilem redderet, & cum Presbyteros exoravit, ne praedictae mulieri exponerent, quod eandem relinquere seculum oporteret, si forte licentiam daret viro: ex quo tamen eadem caput viri, altari spontè supposuit, & postmodum non continuit, super revocatione ipsius, non est aliquatenus audienda, cum ipsius intentio exceptione possit commissa fornicationis elidi: maxime cum antequam fuerit fornicata, ipsum non duxerit reparendum.

[1 Eisdem Presbyteris primitus exorati, ne praefata mulier exponerent, quod etiam ipsam oporteret relinquere seculum si raro suo daret licentiam ad monasterium convolandam. Cumq. ipsam mulier ne ab eo discederet vice musa precaretur, ipse asserens, quod nisi ab ea super hoc posset obtinere licentiam, non solum se ei inutilem redderet, sed etiam toti mundo.]

[2 Unde idem I. metuens ne sua continentia illius incontinentia imputetur, an in monasterio debeat perseverare, a nobis consilium postulavit.]

CAP. XVII.

Uxor maritum professum repetere potest, non obstante licentia proficendi, ab ea metu extorta.

Idem.

Accedens ad praesentiam nostram I. mulier proposuit: quod cum V. vir ejus eam sibi matrimonio copulasset, volens tandem idem vir habitum adsumere monachalem, postulabat humiliter ab eadem, ut tam pio proposito s'averet ipsius, quae propter multa verbera, & alia gravamina, quae dictus vir inferebat eidem, se ipsam adferens dimissuram, adnuit votis ejus. Cumque idem vir in domo de Vader. e Cisterciensis. ordinis religionis habitum adsumpsisset, mulier in domo monialium, nullo ibi habitu religionis adsumpto vel voto conversionis emisso permansit: processu vero temporis, cum idem vir ad seculum rediens religionis habitum reliquisset, eadem mulier se instanter ab ipso petiit readsumi s': [1 & infra.] Quocirca discretioni vestre mandamus, quatenus si res ita se habet, dictum virum, ut eam recipiat, ei que adfectum exhibeat conjugalem; appellatione remota cogatis.

[1 Ipse illam recipere penitus contradicens, praeter verbera quibus saepe affecti eandem, sibi plurima convicia & graves injurias irrogavit.]

CAP. XVIII.

Uxor professi, qua dedit vero licentiam proficendi, non compellitur ingredi religionem, si continens est, & non suspecta.

a Barudem. aliter Barrubabrud. b Cap. 3. eodem titul. in 3. compilation. Vid. Secutum 4. sentent. distinct. 27. quest. 1. art. 4. circa finem. c alia. ita: quod si non sibi eadem mulier, &c. d Cap. un. eod. titul. in 1. compil. e Vaden. alia. Vaden. f co.

Innocentius a III. Episcopo & Decano & thesaurario Lincolnienſi.

Significavit nobis A. mulier, quod cum ipsa F. viro suo coram Decano S. e. Quirici, vices Archiepiscopi Senonen. in hac parte fungente, licentiam concesserit religionem intrandi, continentiam tamen voto eidem injuncto, & recepta fide ab ipsa, quod perpetuo contineret, idem Decanus post factam professionem à viro predicto in monasterio, in quo habitum adsumperat monachalem, adseruit ipsam debere religionem intrare, quamquam id primò non expressisset eidem, & hoc expresso, illi a licentiam non dedisset: & infra. Quocirca mandamus, quatenus, si est ita, & est talis ætatis, de qua suspicio haberi non possit, ipsam votum continentiam observantem, intrare monasterium compelli non permittatis invitam.

CAP. XIX.

Adulter quam maritus reconciliare non vult, ad agendum penitentiam in aliquo clauſtro collocatur.

Gregorius IX.

Gaudemus e in Domino: & infra. Mulieres vero, quæ relicto maritali toro, lapsu carnis ceciderunt, si mariti earum à te diligentem commoniti, eas ad frugem melioris vitæ conversas noluerint recipere propter Deum, in clauſtrum cum religiosis mulieribus studuas collocare, ut perpetuam penitentiam ibi agant.

CAP. XX.

Si conjuges se ad invicem absoluerint, continentiam promittendo, & uterque vel alter eorum religionem profiteretur, alter alterum repetere non potest.

Idem I. monialis, monasterii de Plauda f.

Vidum à C. laico g. mota contra te (quam uxorem suam dicebat) inateria quaestionis, R. sanctæ M. in comel. Diacon. Cardin. dedimus auditorem. Coram quo dictus C. conquerendo proponens, quod indebitè recusabas eidem (cujus uxor eras per consensum de præfenti, & carnis h. copulam subsecutam) matrimonialiter adhzere, te sibi restitui postulavit. Ad quod fuit responsum, quod ipse pro animæ suæ remedio pura & spontanea voluntate, præsens duobus religiosis sacerdotibus, & adhibitis quinque testibus fide dignis, omni juri, quod in te habuerat, renunciavit omnino, resignando illud in manibus alterius ex sacerdotibus supra dictis, qui in personam ecclesiæ resignationem hujusmodi recipere procuravit, & quod idem C. se castitatem servaturum promisit, pauperumque hospitali de Ponte obsequio se devovit, promittens voto solenni omnia, & singula supra dicta, & tribuens tibi licentiam, ad monasterium transeundi: & versa vice similiter promittente, ac tribuente illi licentiam, & jus quodlibet resignante, sicut hæc omnia dicebantur per publicum instrumentum esse probata, manu B. notarii Aretinensis i. confectum. Verum prænominatus C. proposuit, quod casu amisso instrumento & præfato, illud in prima persona, quod prius erat in tertia, insertis pluribus in uno aliter, quam in alio, fuit ab ipso formatum: & cum tibi iratus fuisset, sicut verba & verbera indicabant, pondum calore ita-cundix quiescente, quidam ipsum deceptorie allexerunt, proponentes eidem, quod in hospitali prædicto cibus ad

a Honorius tertius. b Vid. Ludovic. Rom. sing. 674. ut in meo C. incipit: Nos sumus in materia. c Quiriaci. d Illi scilicet viro. e Vid. Ludovic. Rom. sing. 674. ut in nostro Codic. incipit: Nos sumus in materia. vid. infr. de adulter. f Plonca. al. Plonta. g Vid. Turrecromatum sepe citatum, & Scotum 4. sentent. dist. 27. quasi. prima, art. 6. & dist. 32. quasi. prima, art. 3. vid. Sylvestrum in summa, verbo, votum 1. h Carnalens. i Aretini. k Vid. Henricum Dorch. & Guid. Pap. decr. 244. incipit, quæpiam in causa.

libitum posset uti, ac proprium retinere, præfato B. sibi nihilominus promittente, quod non solum ardorem, sed etiam appetitum libidinis extingueret in eodem: propter quod quicquid in hac parte fecisse dignoscitur, iratus, seductus pariter & illectus, & sub spe promissionis, ac sub ea conditione vel modo, si posset continentiam observare, asseruit a à se factum. Sed ad ista respondebatur e contra, quod an tabellio in tertia persona instrumentum conficiat, vel in prima (dummodo non mutetur substantia veritatis) nihil interesse videtur. Insuper quamvis aliquando spes memorato C. data fuisset, per quam ad hoc se proposuit b inductum, eo tamen tempore, quo talia facta fuerunt, pure, simpliciter, ac voluntarie pro amore Dei, & remedio animæ suæ, solummodo ad votum & ad alia supra dicta noscitur processisse: c propter quod à confortio secularium hominum debet discedere, vitamque mutare, cum se illius ætatis esse proponat, ut sine suspitione incontinentie non valeat in seculo remanere. Nos itaque habito F. N. consilio, te ab impetitione dicti C. sententialet diximus absolvendam, perpetuum illi super hoc intentum imponentes.

CAP. XXI.

Brevè est, sed per alia verba potest sic summari: Post sententiam divortii quo ad torum, latam ob fornicationem spirituales mariti, potest uxor liberè religionem intrare.

Idem.

Mulier, quæ in fide remansit, potest nolente viro, qui ab infidelitate revertitur, propter quam ab eo fuerat iudicio ecclesiæ separata, ad religionem liberè convolare.

DE CONVERSIONE IN-fidelium.

TITVLVS XXXIII.

CAP. I.

Non potest qui illam habere in uxorem, cuius maritum occidit machinatione ipsius mulieris: nec si sine machinatione. Et pulcher, & quoridians casus.

Clemens III.

Laudabilem: (& infra.) e Interrogasti de Saracenis, qui dum in captivitate essent, quantosdam Christianorum viros earum infidiis & machinationibus occiderunt, utrum, quia postea per ipsam ad fidem Christianam conversi sunt, eas de jure possint accipere in uxores: vel si duxerint, conjugium teneat eorumdem. Hic Triburienſis g. concilii regula contenti sumus, adserentis quod si in morem ipsorum malitiosè fuerint machinatæ, licet earum studio ad fidem accesserint, nec tamen eis adhzere debent, nec sunt, si adhzerint etiam, tolerandi. cum tale damnum tali lucro ecclesiæ compensare non velit. Ad hoc Saraceni quidam, in bello sunt Christianos interfecisse notati: & Christiani similiter Saracenos: postea verb Saraceni ad fidem conversi, uxores eorum, quos in bello certamine occiderunt, sibi matrimonialiter copularunt, & id ipsum Christiani de Saracenis mulieribus, conversi ad fidem fecisse noscuntur, quæ postquam de priorum vitiorum morte competerint h. veritatem, divortium constanter exposcunt. In his igitur respon-

a Al. ita: asseruit esse factum. b Proposit. c Vid. de cum plures. 4. locator. ff. loca. d Vid. Scotum l. 4. sent. dist. 27. quasi. prima, art. 3. e Ca. 2. eod. tit. in 2. compilat. f Decret. g Vid. concil. Triburienſis, ca. 40. & cap. 1. sed illi non sunt hæc eodem verba. h Comperunt. demas